

Lista-Åsby transportväg

En fyndplats och en järnåldersboplats

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Lista 82:1 och 111
Lista-Åsby 2:15 och 5:2
Lista socken
Eskilstuna kommun
Södermanland

Ellinor Larsson med bidrag av Jan Äblström

Lista-Åsby transportväg

En fyndplats och en järnåldersboplats

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Lista 82:1 och 111

Lista-Åsby 2:15 och 5:2

Lista socken

Eskilstuna kommun

Södermanland

Ellinor Larsson
med bidrag av Jan Åhlström

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2013

Omslagsfoto: Befintligt transportväg genom RAÄ Lista 82:1, fyndplats för skafthålsyxa.
Mot norr/nordväst. Foto: Ellinor Larsson

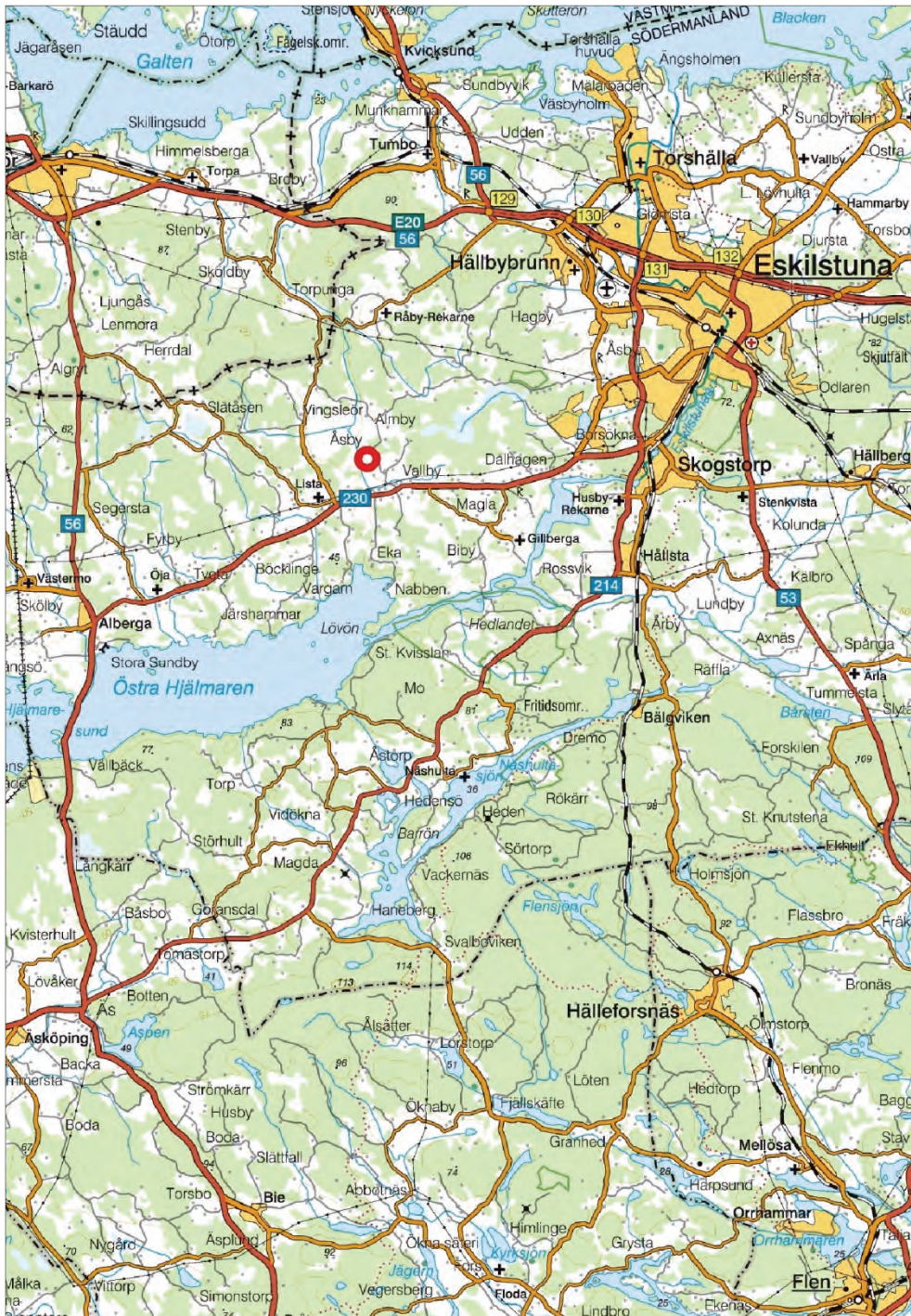
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-258-6

Tryck: Just Nu, Västerås 2013.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Målsättning och metod	8
Undersökningsresultat.....	9
Tolkning och utvärdering	11
Referenser.....	12
Kart- och arkivmaterial	12
Otryckta källor.....	12
Litteratur.....	12
Tekniska och administrativa uppgifter	13
BILAGOR	14
Bilaga 1. Schakttabell.....	14
Bilaga 2. Anläggningstabell.....	14
Bilaga 3. Fyndtabell.....	14
Bilaga 4. 1789 års storskifteskarta över Åsby	15

Figur 1. Undersökningsplatsens läge markerat med en röd ring. Utdrag ur digitala terrängkartan. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en förundersökning i form av schaktningsövervakning i samband med markförbättrande åtgärder av en transportväg i Lista-Åsby, Eskilstuna kommun. Transportvägen berör platsen för ett lösfynd, en skafthålsyxa, (Lista 82:1) samt ligger inom fornlämningsområdet till en boplats från yngre järnålder (Lista 111).

Området var stört av en befintlig starkströmsledning varför endast den norra delen bedömdes som orörd. Två schakt öppnades vars läge sammanföll med markeringen för fyndplatsen Lista 82:1. I ett av de två schakten framkom två anläggningar i form av en hård och ett möjligt stolphål. I stolphålet hittades ett bränt ben. Anläggningarna kan genom geografisk närhet kopplas till den sedan tidigare kända boplatsen Lista 111.

Schaktningsövervakningen utfördes efter beslut av Länsstyrelsen och bekostades av Gräscenter i Eskilstuna AB.

Inledning

En förundersökning i form av en schaktningsövervakning företogs i maj 2013 inom fastigheterna Lista-Åsby 2:15 och Lista-Åsby 5:2, Eskilstuna kommun av Stiftelsen Kulturmiljövård (KM). Schaktningsövervakningen utfördes efter beslut av Länsstyrelsen (2013-05-24, dnr 431-2846-2012), efter förfrågan från Gräscenter i Eskilstuna AB, vilka också bekostade uppdraget. Gräscenter AB önskar utföra markförbättrande åtgärder av en transportväg som berör fornlämningsområdet för en yngre järnåldersboplats (Lista 111). Transportvägen löper också tvärs igenom området för en registrerad fyndplats (Lista 82:1, övrig kulturhistorisk lämning) (se figur 2).

Schaktningsövervakningen genomfördes den 30 maj 2013, under goda förhållanden, av Ellinor Larsson.

Topografi och fornlämningsmiljö

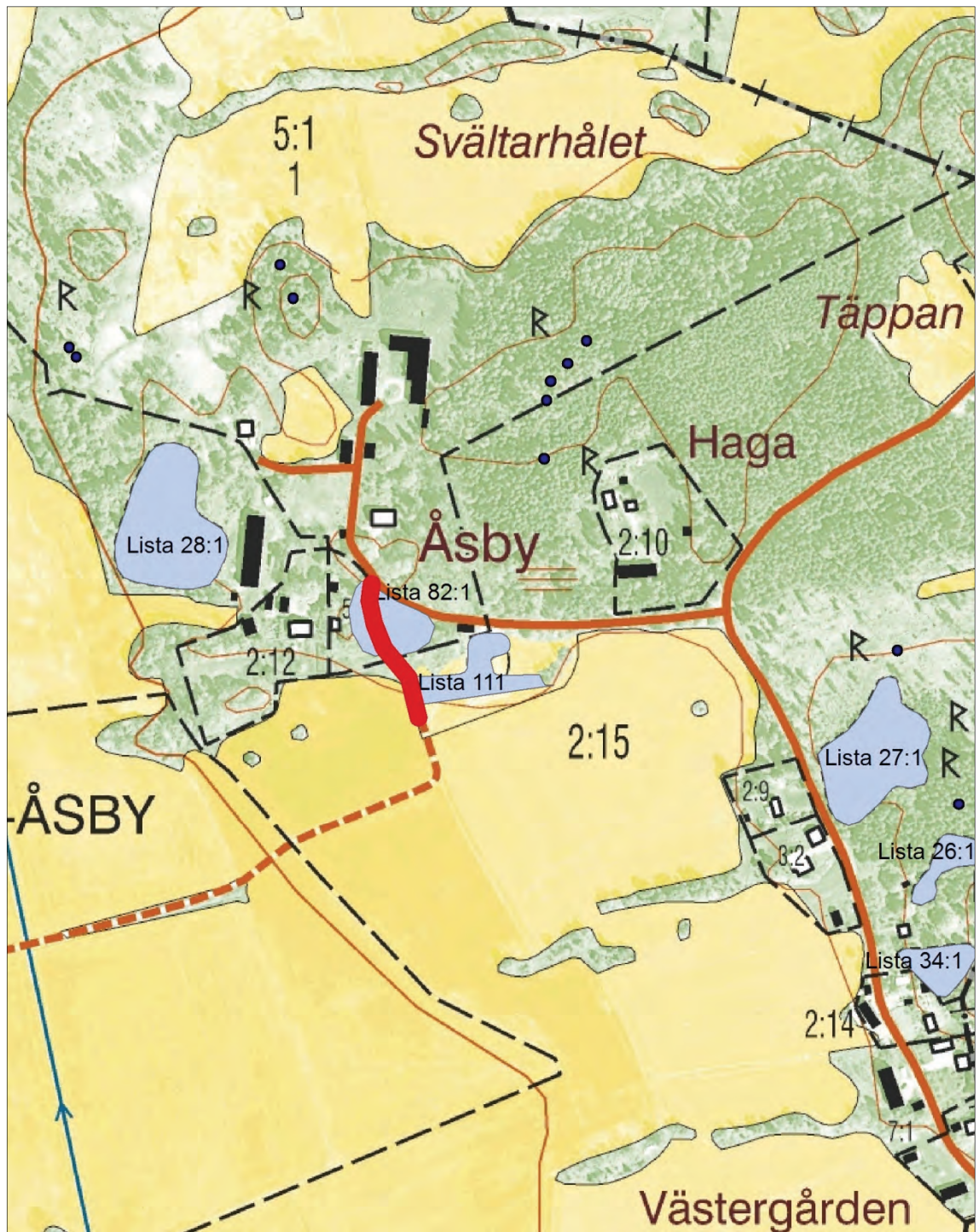
Den cirka 70 meter långa transportvägens södra halva ligger i åker och den norra halvan i terrassliknande, glest trädbevuxen, f.d. åkermark. I den f.d. åkern förekommer det röjningsrösen och området avgränsas mot nuvarande åker genom en stenmur. Mot norr vidtar skogsmark och mot söder fortsätter åkermarken. Området ligger 30 meter över havet. Transportvägen finns markerad på en storskifteskarta för Åsby från 1789, storskifteskartan visar också att området då liksom idag brukades som åker- och betesmark (se bilaga 4).

Boplatsen Lista 111 ligger i åkermarken öster om transportvägen och framkom vid en utredning genomförd av Sörmlands länsmuseum år 2005 (Gustafsson & Nordin 2005). Vid utredningen påträffades ett stolphål, en möjlig härd och ett omfattande kulturlager. Boplatsen kunde inte avgränsas och bedöms kunna fortsätta utanför det dåvarande utredningsområdet.

Fyndplatsen Lista 82:1 ligger i den terrassliknande marken i norr. Fyndet utgörs av en skafthålsyxa som enligt FMIS är avbruten, omhuggen och försedd med ett nytt skafthål. I området ska ytterligare ett flertal, ospecificerade föremål ha tagits tillvara.

I närområdet förekommer flera fornlämningar, främst mot norr och öster (se figur 2). Fornlämningarna utgörs av gravfält och gravar (Lista 28:1, 27:1 och 26:1) och en gravplats/boplats (Lista 34:1).

Figur 2. Karta med fornlämningar och transportvägen markerad med en fet röd linje. Utsnitt ur den digitala fastighetskartan. Skala 1:5 000.

Målsättning och metod

Förundersökningen i form av schaktningsövervakning syftade till att fastställa om det fanns arkeologiskt intressanta konstruktioner och föremål under markytan på platsen för transportvägen. Mindre komplexa lämningar skulle undersökas och dokumenteras, förekomst av komplexa lämningar fordrar ny tillståndsprövning.

Längs en 70 meter lång sträcka skulle vägen täckas med fint grus för att öka hållbarheten vid tunga transporter. I den norra delen avvek den nya transportvägen från den befintliga för att skapa en bättre vinkel för ut-/infart till en anslutande grusväg i norr.

Genom södra delen av förundersökningsområdet löper en sedan tidigare nedgrävd högspänningsledning (se figur 3). Ledningen löper i norrsydlig riktning inom transportvägen, och avviker i norr mot en ledningsstolpe/omkopplingscentral, och därefter tvärs över transportvägen i nordöstlig riktning. Den av ledningen störda delen av området omfattades inte av schaktningen.

Det ena schaktet grävdes i anslutning till grusvägen och det andra i transportvägen på en plats där el-ledningen avvek från vägen. Efter undersökningen lades schakten igen och ytan täcktes med ett gruslager.

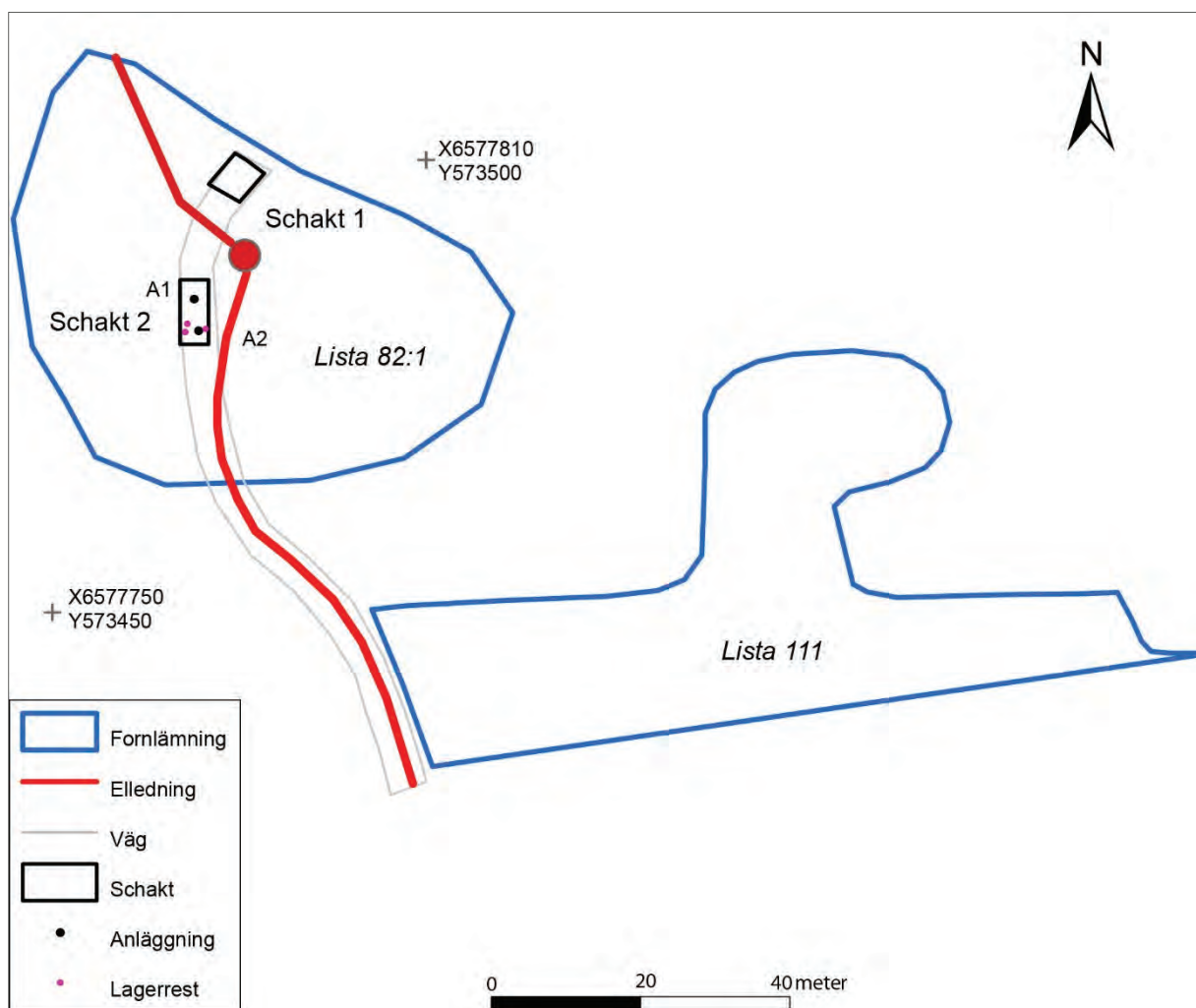
Samtliga anläggningar undersöktes och dokumenterades genom plan- och sektionsritning, fotografering och beskrivning.

Undersökningsresultat

I förundersökningsområdets nordligaste del öppnades två schakt om sammanlagt 37,5 m² och där påträffades en härd och ett stolphål. Ur stolphålet tillvaratogs ett bränt ben (se figur 3–4 och bilaga 1–3).

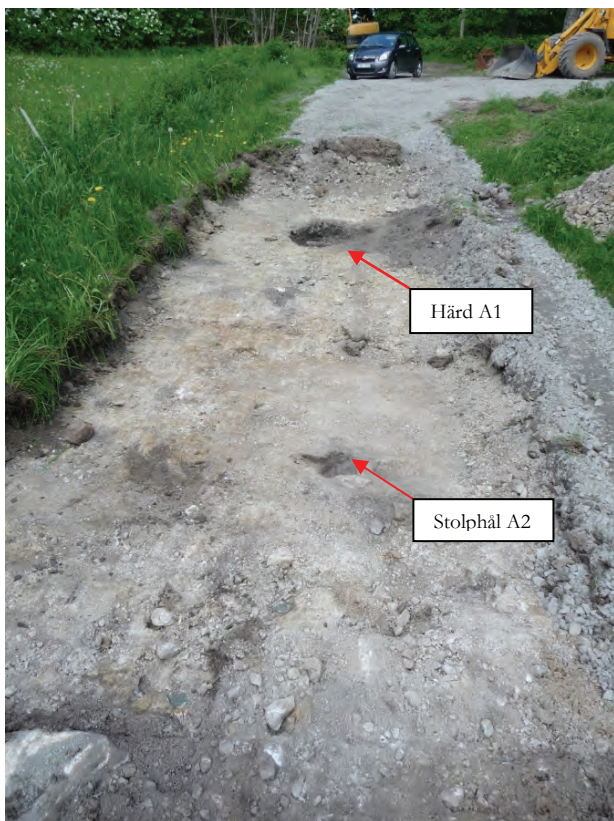
Schakt 1 öppnades på platsen för en ny och breddad infart till transportvägen. Direkt under gräsytan framkom en stenpackning med förekomst av tegel och glas. Stenpackningen bedöms vara ett fyllnadslager för grusvägen. Under fyllnadslagret vidtog opåverkad sandig morän.

Schakt 2 öppnades i den befintliga transportvägen. Under grässvålen vidtog 0,25 meter matjord under vilken beige opåverkad siltig lera vidtog. I siltan framkom två anläggningar, cirka 4,20 meter ifrån varandra. A1 bestod av en 0,8 meter stor och 0,3 meter djup härd med sotig och stenbemängd fyllning. A2 utgjordes av ett 0,2 meter stort och 0,1 meter djupt stenskott stolphål (A2). Därtill framkom tre 0,02 meter tjocka lagerrester. Från stolphålet tillvaratogs ett bränt ben (F1).

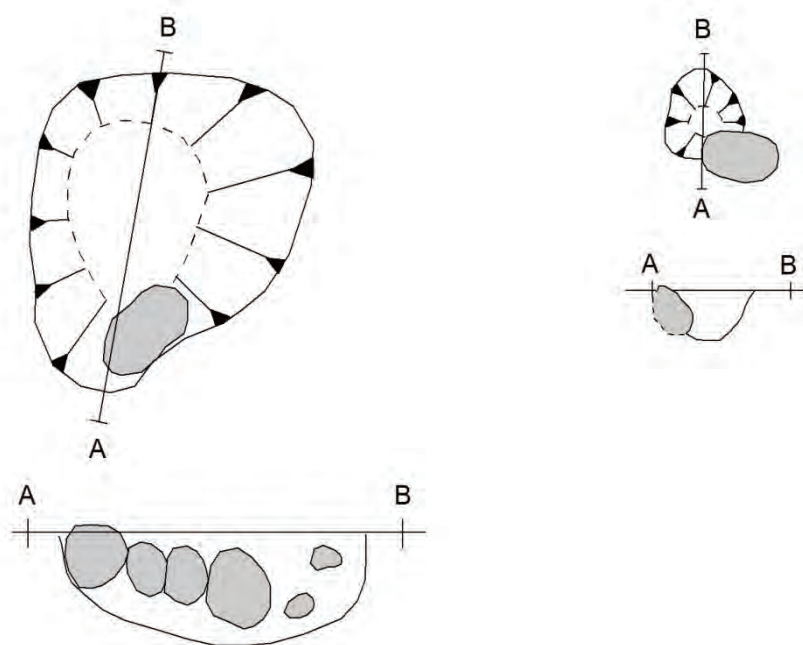

Figur 3. Schaktplan. Skala 1:1 000.

Figur 4. Schakt 2, med härden A1 och stolphål A2.
Foto från söder Ellinor Larsson.

Figur 5. T.v. härden A1 och t.h. stolphålet A2 i plan och profil. Skala 1:20.

Figur 6. Schakt 1. Morän under modernt stenlager. Foto från nordöst Ellinor Larsson.

Tolkning och utvärdering

Ingen schaktning utfördes i den del av vägen där el-ledningen blivit nergrävd. Den delen bedömdes vara störd. I den del av vägen där ledningen inte blivit nergrävd grävdes det schakt.

Inom det begränsade parti av vägen där schakt öppnades framkom två anläggningar i form av en härd och ett stolphål. Sannolikt kan anläggningarna kopplas till en förhistorisk boplats. Det är oklart huruvida anläggningarna kan relateras till lösfynden men en koppling till den närbelägna boplatsen Lista 111 är trolig. Boplatsen är inte daterad och inte avgränsad i någon riktning.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

FMIS (Fornminnesinformationssystemet, Riksantikvarieämbetet).
[<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>]

Lantmäteristyrelsens Arkiv [<http://historiskakartor.lantmateriet.se>]
C47-34:2   1789   Storskifte på Åsby ägor

Digitala fastighetskartan
Digitala terrängkartan

Otryckta källor

Gustafsson, P & Nordin, M. 2005. PM över särskild utredning utförd i Åsby 2:15, Lista 82:1 (RAÄ83), Lista socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Daterad 2005-09-20, Sörmlands museum. Dnr 431-431-5023-2005.

Litteratur

Larsson, E. 2013. Lista-Åsby. Särskild arkeologisk utredning. Lista-Åsby 2:15, Lista socken, Eskilstuna kommun, Södermanland. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2013:29. Västerås.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>KM projekt nr:</i>	KM 13064
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-2846-2013, daterat 2013-05-24, rättelse daterat 2013-05-28
<i>Undersökningsperiod:</i>	2013-05-30
<i>Exploateringsyta:</i>	70 löpmeter
<i>Personal:</i>	Ellinor Larsson
<i>Belägenhet:</i>	Lista-Åsby 2:15 och Lista-Åsby 5:2, Lista socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län och landskap
<i>Ekonomisk karta:</i>	10G5f
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X6577788, Y573469
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning gjordes
<i>Inmätningssmetod:</i>	Handritning
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Förvaras hos ATA (10 digitala fotografier och två planer).
<i>Fynd:</i>	F1 förvaras på KM i väntan på beslut om fyndfördelning.

BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Storlek, m	Djup, m	Area, m ²	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
1	Under gräsytan framkom en stenpackning blandad med modernt material som tegel och glas, vilket har tolkats utgöra utjämnings/bankmaterial för grusvägen och från modern tid. Plan yta i anslutning till grusväg inom Lista 82:1.	5×4 m	0,30 m	20 m ²	Rotsförming relaterad till befintlig allé.	Nej	Nej	Beige grusig sand med rikligt med stenar, dvs. morän
2	Mörkbrun siltig lera under gräs i plan yta inom Lista 82:1	7×2,5 m	0,25 m	17,5 m ²	Två nedgrävningar och enstaka lagerrester.	Ja	Ja, ett bränt ben i stolphål	Mycket kompakt beige siltig lera

Bilaga 2. Anläggningstabell

Anl. nr	Typ	Fyllning	Anmärkning	Längd	Bredd	Djup	Schakt	M ö h (max)
A1	Hård/kokgröp	Kompakt mörkgrå sotig siltig lera	Oregelbunden i plan och skålförmad i sektion. Stort innehåll av sten, rundade och kantiga, 0,05–0,20 m i diam. Vissa skärviga.	0,80 m	0,80 m	0,30 m	2	30 m
A2	Stolphål	Sotig grå siltig lera	Oregelbunden i plan och u-förmad i sektion. Stenskoning. Fynd av ett bränt ben.	0,20 m	0,23 m	0,10 m	2	30 m

Bilaga 3. Fyndtabell.

Fyndnr	Sakord	Material	Egenskap	Vikt, gr	Antal	Fyndomständighet
1		Ben	Bränt	1	1	I fyllningen av stolphålet A2.

Bilaga 4. 1789 års storskifteskarta över Åsby

Förundersökningsområdet och läget för vägen markerat med en röd rektangel.